

Het wetsontwerp Wathélet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.o.v. de verwerking van persoonsgegevens

Frank ROBBEN*

1. INLEIDING

1. België heeft reeds een hele traditie op het vlak van (voor)ontwerpen van wet en wetsvoorstellen inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.a.v. gegevensverwerking¹. Alle tot nog toe genomen initiatieven hebben evenwel gemeen dat ze nooit het voorwerp uitgemaakt hebben van een debat ten gronde in het Parlement.

Daardoor is België inmiddels één van de laatste westeuropese landen waar nog geen algemene regeling bestaat inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.a.v. gegevensverwerking. De ontwikkelingen op internationaal vlak in dit verband en de toename op nationaal vlak van specifieke sectorielle regelingen, hebben de Regering doen inzien dat een regeling zeer dringend is geworden. Het voorbije anderhalf jaar werd dan ook binnen de meerderheid een ruime discussie gevoerd omtrent de problematiek die aanleiding heeft gegeven tot een wetsontwerp dat meer dan ooit kans maakt op een grondige bespreking in het Parlement. Weliswaar zijn inmiddels verkiezingen uitgeschreven en de Wetgevende Kamers ontbonden, maar het is zeer waarschijnlijk dat het wetsontwerp van verval zal worden ontheven en aldus door het nieuwe Parlement zal kunnen worden besproken.

In wat volgt wordt getracht het toepassingsgebied en de krachtlijnen van het ontwerp weer te geven. Dit gebeurt op een eerder beschrijvende wijze op basis van de op dit ogenblik beschikbare stukken: het ontwerp zelf, de memorie van toelichting en het advies van de Raad van State.

* Frank Robben is administrateur-generaal van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, plaatsvervangend lid van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, onderzoeker aan het Interdisciplinair Centrum voor Recht en Informatica en redacteur van dit blad.

¹ Ten bewijze hiervan volgende lijst ingediende wetsontwerpen en -voorstellen: het wetsontwerp Vanderpoorten van 8 april 1976 tot bescherming van bepaalde aspecten van de persoonlijke levenssfeer (Gedr. St., Senaat, 1975-76, 846); het wetsontwerp Gol van 10 november 1983 tot bescherming van bepaalde aspecten van de persoonlijke levenssfeer (Gedr. St., Kamer, 1983-84, 778), later opgesplitst in het wetsontwerp Gol van 30 mei 1985 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer tegen het afluisteren en bespieden (Gedr. St., Kamer, 1984-85, 1227) en het wetsontwerp Gol van 17 juli 1985 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van geautomatiseerde persoonsregistraties (Gedr. St., Kamer, 1984-85, 1330); het wetsvoorstel Van den Bossche van 16 februari 1987 op de informatica en de bescherming van de privacy (Gedr. St., Kamer, 1985-86, 274); het wetsvoorstel Verhaegen van 16 juni 1989 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer met betrekking tot databanken (Gedr. St., Senaat, 1988-89, 734); het wetsvoorstel Michel van 13 december 1989 betreffende de bescherming van persoonlijke gegevens over natuurlijke personen in gegevensbestanden of databanken en betreffende de oprichting van een nationale commissie voor de informatica en de vrijheden (Gedr. St., Kamer, 1989-90, 1029).

2. TOEPASSINGSGEBIED

2.1. Het toepassingsgebied ratione materiae

2. De rechten en verplichtingen vervat in het wetsontwerp hebben tot doel de persoonlijke levenssfeer te beschermen ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens in de vorm van een bestand.

Onder "**verwerking**" wordt krachtens artikel 1, § 1 verstaan, "de geautomatiseerde verwerking of het houden van een manueel bestand". Beide elementen worden nader omschreven in de §§ 2 tot en met 5.

Met "**geautomatiseerde verwerking**" wordt bedoeld "elk geheel van bewerkingen die geheel of gedeeltelijk langs geautomatiseerde weg zijn uitgevoerd en betrekking hebben op de registratie en de bewaring van persoonsgegevens, in de vorm van een bestand, alsook op de wijziging, de uitwissing, de raadpleging of de verspreiding van deze gegevens". Om van een "**bestand**" te kunnen gewagen, moet het gaan om "een geheel van persoonsgegevens (...), samengesteld en bewaard op een logisch gestructureerde wijze (structuur die is ingevoerd, FR) met het oog op een systematische raadpleging ervan". "**Persoonsgegevens**" zijn "gegevens die betrekking hebben op een natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd".

Het "**houden van een manueel bestand**" wordt tenslotte omschreven als "de samenstelling en de bewaring van een bestand op een niet-geautomatiseerde drager".

3. Niet elke verwerking van persoonsgegevens die materieel aan hogervermelde voorwaarden voldoet, valt echter binnen het bereik van het wetsontwerp. Artikel 3, § 2 sluit immers, omwille van de aard of de inhoud, 2 soorten verwerkingen uit. Het betreft enerzijds "de verwerkingen van persoonsgegevens, beheerd door natuurlijke personen, die wegens hun aard bestemd zijn voor persoonlijk, gezins- of huiselijk gebruik en die bestemming behouden" (punt 1°) en anderzijds "de verwerkingen van gegevens waarbij uitsluitend persoonsgegevens worden aangewend die ingevolge een wets- of reglementsbeplating onder een voorschrift van openbaarmaking vallen of waarvan de betrokkene de openbaarmaking doet verrichten" (punt 3°).

4. Elk van de zonet vermelde definities vergt enige bijkomende uitleg.

De definitie van het begrip "**persoonsgegeven**" in het wetsontwerp is vrij analoog met deze vervat in het verdrag nr. 108 van de Raad van Europa en in de Nederlandse wet, zodat de commentaar bij deze teksten inspirerend kan werken voor een nadere interpretatie.

In elk geval dient een persoonsgegeven een natuurlijk persoon te betreffen. Gegevens betreffende rechtspersonen zijn geen persoonsgegevens.

De natuurlijke persoon waarop het gegeven betrekking heeft moet bovendien geïdentificeerd of minstens identificeerbaar zijn. Naar analogie met de commentaar bij het verdrag nr. 108 van de Raad van Europa en de Nederlandse wet mag worden aangenomen dat een natuurlijk persoon

niet als identificeerbaar wordt beschouwd wanneer het identificatieproces onredelijke inspanningen of kosten vergt in verhouding tot het nut ervan².

Het feit dat een gegeven, om als persoonsgegeven te worden gekwalificeerd, op een geïdentificeerd of identificeerbaar persoon betrekking dient te hebben, impliceert uiteraard niet dat het persoonsgegeven op zich moet toelaten de betrokken persoon te identificeren. Het volstaat dat het gegeven met een bepaalde of een bepaalbare persoon in verband kan worden gebracht.

5. Niet elke omgang met persoonsgegevens valt onder het toepassingsgebied van het wetsontwerp. Vereist is dat het persoonsgegeven opgenomen is in een **bestand**. In beginsel is het onbelangrijk of het bestand op een geautomatiseerde of op een manuele wijze wordt bijgehouden. De beschermingsregeling is in beide gevallen toepasselijk, zij het dat enkel in het eerste geval een voorafgaande aangifte zal moeten worden verricht.

In de definitie van het begrip "bestand" kunnen 2 essentiële vereisten worden onderscheiden.

Vooreerst dient het te gaan om een **verzameling van persoonsgegevens**. Dit laatste begrip werd reeds besproken. Een verzameling van gegevens die louter betrekking heeft op rechtspersonen of feitelijke verenigingen geniet aldus geen bescherming. Een gemengde gegevensverzameling, die zowel bestaat uit persoonsgegevens als uit andere gegevens, valt onder de regeling voorzover het de persoonsgegevens betreft.

Ten tweede is het bestaan vereist van een **logische ordening van de persoonsgegevens, die is aangebracht om de systematische raadpleging ervan te vergemakkelijken**. De bedoeling van deze voorwaarde is te voorkomen dat de beschermingsregeling van toepassing zou zijn op weinig gestructureerde en niet volgens een bepaalde systematiek toegankelijke gegevensverzamelingen.

Uiteraard kunnen ook niet geordende gegevensverzamelingen soms gevoelige gegevens bevatten zodat het beheer en de verwerking ervan aan bepaalde regels kan dienen te worden onderworpen. Hiervoor zijn er volgens de auteurs van het wetsontwerp echter andere, meer adequate mogelijkheden tot rechtsbescherming, die gericht inspelen op de specifieke behoeften dan een algemene wet.

Als voorbeeld van een ongeordende gegevensverzameling, die aldus niet als bestand wordt beschouwd in de zin van het wetsontwerp, wordt in de commentaar van de artikelen in eerste instantie een dossierverzameling vermeld die louter alfabetisch of rekenkundig is gerangschikt³, ongeacht of het om geautomatiseerde dossiers gaat of niet. A fortiori zal een enkelvoudig dossier, met losse aantekeningen en min of meer chronologisch gerangschikte documenten van velerlei aard niet aan de vereiste van systematische toegankelijkheid voldoen. Anders wordt het wanneer de houder van een dossierverzameling per dossier exact weet wat hij waar kan

² CONSEIL D'EUROPE, Rapport explicatif concernant la Convention pour la protection des personnes à l'égard du traitement automatisé des données à caractère personnel, 1981, 14, nr. 28; Regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met persoonsregistraties (Wet persoonsregistraties), Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 1984-1985, 19095, nr. 3, 35.

³ Memorie van Toelichting, 5.

terugvinden of als er sprake is van een al dan niet geautomatiseerde index.

Verdere voorbeelden uit de commentaar van de artikelen van gegevensverzamelingen die niet als bestand worden beschouwd, zijn schriftelijke publicaties zoals telefoonboeken of een elektronische postbus.

6. De beschermingsregeling vervat in het wetsontwerp wil niet alleen van toepassing zijn op het aanleggen en bijhouden van bestanden van persoonsgegevens, maar ook op andere stappen in het gegevensverwerkingsproces, zoals de wijziging, uitwissing, raadpleging of verspreiding van de gegevens.

Uit de wettelijke definitie blijkt dat er 2 soorten verwerkingen worden onderscheiden: enerzijds de geautomatiseerde verwerking en anderzijds het houden van een manueel bestand. De beschermingsregeling is, zoals reeds vermeld, in beginsel op beide soorten verwerkingen van toepassing, zij het dat bepaalde regelen (bijvoorbeeld de verplichting tot voorafgaande aangifte van de verwerking bij de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer of een bijzonder Toezichtscomité) slechts gelden voor de eerste soort verwerkingen. In dat licht is dus een duidelijk onderscheid tussen beide categorieën noodzakelijk. Uit de wettelijke definitie blijkt dat het "houden van een manueel bestand" op een min of meer residuaire wijze omschreven wordt ten opzichte van het verrichten van een "geautomatiseerde verwerking".

7. Opdat sprake zou kunnen zijn van een **geautomatiseerde verwerking**, blijken 5 constitutieve bestanddelen tegelijkertijd vervuld te moeten zijn. Het moet gaan om:

- a. een geheel van bewerkingen
- b. die geheel of gedeeltelijk langs geautomatiseerde weg worden gevoerd
- c. en betrekking hebben op de registratie, bewaring, wijziging, uitwissing, raadpleging of verspreiding
- d. van persoonsgegevens (zie punt 4.)
- e. in de vorm van een bestand (zie punt 5.).

Om van een geautomatiseerde verwerking te kunnen gewagen, is dus niet vereist dat alle bewerkingen die daarvan deel uitmaken, op geautomatiseerde wijze geschieden. Het volstaat dat een deel ervan geautomatiseerd gebeurt. Dit veronderstelt logischerwijze dat het bestand dat het voorwerp vormt van de verwerking, op een automatisch toegankelijke drager wordt bewaard⁴. Dat een elektronische drager automatisch toegankelijk is, lijdt geen twijfel. Of bijvoorbeeld micro-fiches of papieren steekkaarten automatisch toegankelijk zijn, hangt af van de automatische bewerkingsmiddelen die de gebruiker ter beschikking heeft. Op geautomatiseerde wijze betekent echter zeker niet zonder meer computerondersteund, maar doelt op alle technieken waarbij één of meerdere bewerkingen niet rechtstreeks door de menselijke hand worden gestuurd⁵. Gezien de bewaring op zich als bewerking wordt beschouwd, is het bovendien niet van belang of de gegevens daadwerkelijk worden gebruikt. Voldoende is dat de gegevens voor geautomatiseerde bewerkingen beschikbaar worden gehouden of de mogelijkheid daartoe bestaat.

⁴ Indien het bestand niet op een automatisch toegankelijke drager wordt bewaard, is immers sprake van een houden van een manueel bestand (artikel 1, § 4).

⁵ GEERTS, G., HEESTERMANS, H., Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal, Van Dale Lexicografie, 1984, 221.

Bemerk tenslotte dat de inzameling van gegevens op zich niet als verwerking wordt beschouwd.

8. Zoals reeds aangegeven, vormt het begrip "**houden van een manueel bestand**" een soort restcategorie. Zodra persoonsgegevens worden bewaard in de vorm van een bestand, zonder dat het bijhouden op een automatisch toegankelijke drager geschiedt en zonder dat een (deel van) de bewerkingen die op de gegevens worden toegepast, op geautomatiseerde wijze geschieden, is er sprake van het houden van een manueel bestand.

9. Hoger werd reeds vermeld dat een aantal verwerkingen uitdrukkelijk uit het toepassingsgebied worden gesloten. Dit is in de eerste plaats het geval voor verwerkingen van persoonsgegevens door een natuurlijk persoon die bestemd zijn voor persoonlijk, gezins- of huiselijk gebruik, en deze bestemming behouden.

Luidens de commentaar van de artikelen⁶ wordt het als buitensporig ervaren, uit naam van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer een reglementering uit te vaardigen die ook van toepassing zou zijn op al dan niet geautomatiseerde verwerkingen van persoonsgegevens voor louter privé-doeleinden door een natuurlijk persoon. Hierbij worden voorbeelden gegeven zoals adressenboekjes, agenda's, enz., ongeacht of deze op papier worden bijgehouden of bijvoorbeeld op een huiscomputer.

Wel wordt een zeer stricte dubbele vereiste gesteld. Vooreerst dienen de verwerkte persoonsgegevens te worden beheerd door een natuurlijk persoon. Verwerkingen van persoonsgegevens beheerd door feitelijke verenigingen of rechtspersonen vallen dus in geen geval onder de uitsluiting. Bovendien moeten de verwerkte persoonsgegevens omwille van hun aard bestemd zijn voor louter persoonlijke, gezins- of huiselijke doeleinden, en deze bestemming behouden. Persoonsgegevens die een werknemer of een lid van een vereniging thuis bewaart voor zijn bedrijf of vereniging vallen hier zeker niet onder. Gezien in het wetsontwerp wordt verwezen naar de bestemming van de persoonsgegevens, en niet naar het effectieve gebruik ervan, zal een louter toevallig en sporadisch aanwenden van de persoonsgegevens voor andere dan loutere persoonlijke doeleinden (bijvoorbeeld het versturen van uitnodigingen aan vrienden voor een manifestatie van een vereniging waarvan men lid is) o.i. geen toepasselijkheid van de reglementering met zich brengen. Anders wordt het uiteraard wanneer dergelijk gebruik systematisch geschiedt, zodat mag worden vermoed dat het bestand mede met deze bestemming wordt bijgehouden.

10. De beschermingsregeling is evenmin toepasselijk indien alle verwerkte persoonsgegevens als openbaar worden beschouwd, hetzij omdat ze onder een wettelijk of reglementair voorschrift tot openbaarmaking vallen, hetzij omdat de betrokkene zelf de openbaarmaking verricht of doet verrichten. Openbaarmaking door of op vraag van de betrokkene impliceert diens uitdrukkelijke wil tot publiciteit van de gegevens. In de commentaar van de artikelen wordt het voorbeeld gegeven van handelsreclame. Het loutere feit dat bepaalde persoonsgegevens kunnen worden afgeleid door bepaalde openbare gedragingen van een persoon te observeren, impliceert dus geenszins dat de verwerking van deze gegevens niet zou zijn onderworpen aan de beschermingsregeling.

⁶ Memorie van Toelichting, 8.

2.2. Het toepassingsgebied ratione personae

11. De beschermingsregeling is van toepassing ongeacht of de instantie die de gegevens verwerkt een natuurlijk persoon, een rechtspersoon of een feitelijke vereniging is. Evenmin wordt onderscheid gemaakt naargelang de instantie die de gegevens verwerkt een privaot- of een publiekrechtelijk karakter heeft. Bepaalde regelen⁷ zijn evenwel niet van toepassing op verwerkingen verricht door het Bestuur Veiligheid van de Staat van het Ministerie van Justitie of de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid van het Ministerie van Landsverdediging (zie artikel 3, § 3), ofschoon deze diensten als dusdanig niet worden uitgesloten uit de werkingssfeer van het wetsontwerp. Ook openbare overheden belast met taken van gerechtelijke politie en bepaalde openbare overheden belast met taken van bestuurlijke politie worden van een aantal verplichtingen ontheven⁸ (zie de artikelen 4, tweede lid, 12, 2° tot 4°, en 13, § 4). Tenslotte is de beschermingsregeling in het geheel niet van toepassing op verwerkingen van persoonsgegevens die worden verricht door instellingen van internationaal publiekrecht waarvan België lid is (artikel 3, § 2, 2°) en op de verwerkingen van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, met uitzondering van de mededeling van statistieken waaruit gepersonaliseerde gegevens kunnen worden afgeleid⁹ (artikel 3, § 2, 4°).

12. Om, ongeacht de concrete wijze van verwerking van persoonsgegevens, duidelijk aan te geven op wie de eindverantwoordelijkheid rust voor de naleving van de verplichtingen, wordt in artikel 1, §§ 6 en 7 een belangrijk begrippenpaar gedefinieerd. Het betreft de noties "houder van het bestand" en "bewerker". Onder "**houder van het bestand**" wordt verstaan (artikel 1, § 6), "de natuurlijke persoon of de rechtspersoon of de instelling zonder rechtspersoonlijkheid (...) die bevoegd is om te beslissen over het doel van de verwerking en van de soorten gegevens die erin moeten voorkomen. Indien het doel van de verwerking en de soorten gegevens die erin moeten voorkomen bij de wet zijn bepaald, is de houder van het bestand de natuurlijke persoon of de rechtspersoon die bij de wet is aangeduid om het bestand te houden. De houder van het bestand, natuurlijk persoon, die geen woonplaats in België heeft, moet, om toe te laten dat de rechten bedoeld in de artikelen 11 en 12 - recht op toegang, verbetering, verwijdering en gebruiksverbod, FR - uitgeoefend worden, woonplaats in België kiezen. De houder van een bestand, rechtspersoon of instelling zonder rechtspersoonlijkheid, waarvan de zetel zich in het buitenland bevindt, moet een vertegenwoordiger in België aanduiden bij wie de rechten bedoeld in de artikelen 11 en 12 kunnen uitgeoefend worden". De "**bewerker**" is tenslotte de "de natuurlijke persoon of de rechtspersoon of de instelling zonder rechtspersoonlijkheid (...) aan wie de organisatie en de uitvoering van de verwerking worden toevertrouwd".

⁷ Het betreft de bepalingen i.v.m. het recht op informatie bij gegevensinzameling en bij de eerste registratie in een bestand, de bijzondere beschermingsregelen voor gevoelige gegevens, de rechtstreekse uitoefening van de rechten van toegang, verbetering en niet-aanwending bij de houder van een bestand, het recht op verhaal bij de rechter en bij de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer en de verplichting tot voorafgaande aangifte van geautomatiseerde gegevensverwerking.

⁸ Het betreft de verplichting tot informatie van de betrokkene bij de inzameling van gegevens en bij de eerste registratie in een bestand en de mogelijkheid tot rechtstreekse uitoefening van de rechten van toegang tot, en verbetering en niet-aanwending van gegevens bij de houder van een bestand.

⁹ Zie artikel 2, c, tweede lid van de wet van 2 juli 1962 betreffende de openbare statistiek, en de artikelen die daarnaar verwijzen.

2.3. Het toepassingsgebied ratione loci

13. Het wetsontwerp is van toepassing op "het houden van een manueel bestand in België en "op elke geautomatiseerde verwerking, ook als de bewerkingen gedeeltelijk in het buitenland worden gedaan, maar die verwerking in België rechtstreeks toegankelijk is met behulp van middelen die aan de verwerking eigen zijn" (artikel 3, § 1).

De informatieplicht van de betrokkene bij de inzameling van gegevens (artikel 4) is bovendien toepasselijk "op iedere verzameling van persoonsgegevens die op het Belgische grondgebied met het oog op een verwerking wordt uitgevoerd, ook wanneer die buiten dat grondgebied geschiedt" (artikel 5, eerste lid).

Tenslotte wordt het verbod tot inzameling van bepaalde gevoelige gegevens op het Belgische grondgebied verruimd tot de gevallen waarin dergelijke inzameling geschiedt met het oog op een verwerking in het buitenland die in België zou zijn verboden (artikel 5, tweede lid).

14. De tekst van artikel 3, § 1, 2° heeft tot doel de verwerkingen, waarvan één of meerdere bewerkingen¹⁰ in België worden verricht, onder het toepassingsgebied van het wetsontwerp te brengen. Gezien de raadpleging van de gegevens als een bewerking wordt beschouwd, omvat dit ook de interactieve consultatie, vanop een eindstation in België, van gegevens die voor het overige volledig in het buitenland worden bewerkt.

Belangrijk is evenwel dat verwerkingen die in het buitenland worden verricht, maar waarbij de verwerkte gegevens in België kunnen worden geconsulteerd, slechts onder het toepassingsgebied vallen in de mate dat de gegevens rechtstreeks toegankelijk zijn met behulp van middelen eigen aan de verwerking. In de commentaar van de artikelen wordt als voorbeeld van een rechtstreekse toegang de raadpleging van gegevens via een terminal gegeven. Interactieve raadplegingen van elektronische bestanden van persoonsgegevens die in het buitenland worden beheerd, vallen dus zonder meer onder het toepassingsgebied van het wetsontwerp. De vraag kan worden gesteld of het wetsontwerp ook toepasselijk is wanneer via de terminal enkel een stapelverwerking in het buitenland kan worden opgestart, waarvan het resultaat achteraf op papier of via file transfer wordt meegedeeld, zonder dat de gebruiker van de terminal eigenlijke interactieve toegang tot de gegevens bezit. O.i. valt dergelijke bewerking als dusdanig niet onder het toepassingsgebied van het wetsontwerp, op voorwaarde dat het verkregen resultaat echter in België geen verdere bewerkingen ondergaat die onder het materiële toepassingsgebied ressorteren.

2.4. Het toepassingsgebied ratione temporis

15. Artikel 50 kent aan de Koning de bevoegdheid toe om de datum van inwerkingtreding van de verschillende bepalingen van het wetsontwerp vast te stellen, met als uiterste datum de eerste dag van de dertiende maand na degene waarin de wet in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt. Voor de diverse bepalingen kunnen verschillende data van inwerkingtreding worden vastgesteld.

Wat betreft de verwerkingen die bestaan op het ogenblik van inwerkingtreding, dient de Koning

¹⁰ Met bewerking wordt hier bedoeld, één van de bewerkingen opgesomd in artikel 1, § 3 (de registratie, bewaring, wijziging, uitwissing, raadpleging of verspreiding van persoonsgegevens).

een termijn dienen vast te stellen binnen dewelke deze met de beschermingsregeling in overeenstemming moeten zijn gebracht.

3. BESCHERMINGSTECHNIEKEN

16. Zoals omzeggens alle wetten inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer t.a.v. gegevensverwerking die gedurende de twee laatste decennia zijn uitgevaardigd, volgt ook dit ontwerp het vierledig stramien dat voor het eerst in het gekende Datenschutzgesetz van de Duitse deelstaat Hessen dd. 7 oktober 1970 werd gepropageerd. Vooreerst worden aan de houders van de persoonsgegevens een reeks verplichtingen opgelegd met betrekking tot de kwaliteitseisen waaraan deze moeten voldoen en beperkingen m.b.t. het gebruik dat ervan mag worden gemaakt. Ten tweede wordt aan de geregistreerde personen het recht toegekend op eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer en op medezeggenschap over hun gegevens. Ten derde wordt een onafhankelijk toezicht orgaan, de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, in het leven geroepen. En tenslotte worden strafmaatregelen voorzien bij de schending van de wettelijke normen.

3.1. Verplichtingen en beperkingen opgelegd aan de houder van de persoonsgegevens

Het principe van het geoorloofd doel

17. Persoonsgegevens mogen slechts worden verwerkt voor duidelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden en mogen niet gebruikt worden op een wijze die onverenigbaar is met deze doeleinden. Bovendien dienen de gegevens, uitgaande van de vooropgestelde doeleinden, toereikend, terzake dienend en niet overmatig te zijn (artikel 6). Het is dus niet toegestaan gegevens te verwerken zonder dat een welbepaald doel is vooropgesteld. In geval van een geautomatiseerde verwerking dient het doel overigens voorafgaandelijk aan de verwerking te worden meegedeeld aan de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer (artikel 18, § 3).

Dit beginsel belet uiteraard niet dat de doeleinden tijdens het proces van gegevensverwerking kunnen worden gewijzigd. In geval van een geautomatiseerde gegevensverwerking dient van elke wijziging evenwel steeds voorafgaandelijk aangifte te worden gedaan bij de vermelde Commissie (artikel 18, § 6).

Kwaliteitseisen

18. Elke houder van een bestand moet een aantal minimumverplichtingen naleven bij de verwerking van persoonsgegevens. Deze verplichtingen hebben tot doel een daadwerkelijke beveiliging en interne controle van de gegevensverwerking te waarborgen.

Zo moet de houder een staat opmaken van de verwerking, met aanduiding van de aard van de gegevens, de onderlinge verbanden, de raadplegingsmogelijkheden en de categorieën van personen aan wie de persoonsgegevens worden doorgegeven, moet hij erover waken dat een eventuele geautomatiseerde verwerking geschiedt in overeenstemming met de voorafgaandelijke aangifte, moet hij zijn medewerkers degelijk informeren over de toepasselijke reglementering en moet hij erop toezien dat de kwaliteit van de gegevens wordt gewaarborgd en dat ze rechtmatig worden

verwerkt. Bovendien dient de houder erover te waken dat de toegang tot de gegevens beperkt blijft tot de bevoegde personen, en dat elke bevoegde persoon slechts die handelingen uitvoert waartoe hij gemachtigd is. Tenslotte moet hij ervoor zorgen dat de gegevens niet aan onbevoegde derden worden meegedeeld (artikel 17).

In de memorie van toelichting wordt uitdrukkelijk gespecificeerd dat deze verplichtingen slechts middelverbintenissen zijn, zodat bij de beoordeling van de eventuele aansprakelijkheid van de houder van een bestand de gedane inspanningen zullen moeten worden afgewogen t.o.v. het beoogde en bereikte beschermingsresultaat.

Bijkomende regelen m.b.t. bepaalde soorten gevoelige gegevens

19. Voor bepaalde soorten van gevoelige gegevens voorziet het wetsontwerp in bijkomende beschermingsmaatregelen.

Dit is vooreerst het geval voor gegevens m.b.t. het ras, de etnische afstamming, het seksueel gedrag, de overtuiging of activiteit op politiek, levensbeschouwelijk of godsdienstig gebied, het lidmaatschap van een vakbond of ziekenfonds (artikel 7) en een aantal gegevens die betrekking hebben op geschillen voorgelegd aan de hoven en rechtbanken, misdrijven, uitgesproken straffen, detenties en allerhande ontzettingen (artikel 9). Dergelijke gegevens mogen slechts worden verwerkt voor door of krachtens de wet vastgestelde doeleinden. Bovendien kunnen bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit en na advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer bijzondere beschermingsregelen worden uitgevaardigd. Wat betreft de gerechtelijke gegevens worden in het wetsontwerp zelf wel reeds een aantal toegelaten verwerkingen omschreven. Zo wordt omschreven welke gegevens mogen worden opgenomen in het centrale en de gemeentelijke strafregisters, en onder welke voorwaarden een advocaat deze gegevens mag verwerken met het oog op de bescherming van de belangen van zijn cliënten (artikel 9, §§ 3 tot en met 6). Zij moeten evenwel worden uitgewist zodra hun bewaring niet meer verantwoord is (artikel 9, § 7).

20. Een tweede soort gegevens waarvan de verwerking aan bijkomende voorwaarden wordt onderworpen, zijn medische gegevens. Als dusdanig worden beschouwd, persoonsgegevens "die betrekking hebben op de gezondheidstoestand, medisch onderzoek, geneeskundige verzorging, alsmede op de behandelingen wegens alcoholisme of andere intoxicaties, met uitzondering van de louter administratieve of boekhoudkundige gegevens" (artikel 8). Dergelijke gegevens kunnen slechts worden verwerkt mits een bijzondere schriftelijke toestemming van de titularis of onder het toezicht en de verantwoordelijkheid van een geneesheer. De personen die betrokken zijn bij de verwerking van medische gegevens of er toegang toe hebben, moeten door de houder van de gegevens nominatief worden opgenomen in een register dat melding maakt van de bewerkingen die ze mogen uitvoeren. Tenslotte kunnen medische gegevens slechts worden meegedeeld aan derden indien dit is toegestaan door of krachtens de wet. Wel wordt toegelaten dat de gegevens worden meegedeeld aan een andere geneesheer en aan diens medische ploeg met het oog op een medische behandeling of wanneer de betrokkene ermee instemt.

Voorafgaandelijke aangifte van geautomatiseerde verwerkingen

21. Vooraleer een geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens wordt gestart, dient de houder daarvan aangifte te doen bij de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer. Van een manueel bestand dient in principe geen aangifte te worden verricht. De Commissie kan echter wel ambtshalve of op verzoek van een betrokkene aan de houder van dergelijke bestanden bepaalde informatie opvragen die normaliter voorkomt in een aangifte, indien ze meent dat dat bestand een mogelijke schending van de persoonlijke levenssfeer inhoudt (artikel 20).

In de aangifte moeten heel wat elementen worden verstrekt over de verwerking, zoals de identificatie van de houder en eventuele bewerkers, het doel van de verwerking, de soorten verwerkte gegevens, met bijzondere aandacht voor de hoger beschreven gevoelige gegevens, de oorsprong van de gegevens, de aangewende automatiseringstechniek, de verwerkingsduur, de soorten personen die toegang hebben tot de gegevens, de wijze waarop het recht op toegang kan worden uitgeoefend door de betrokkenen, en eventueel de soorten gegevens die worden overgemaakt aan het buitenland (artikel 18, §§ 2 tot en met 5). Telkens wanneer één van deze kenmerken grondig wijzigt of een verwerking ophoudt te bestaan, dient de aangifte opnieuw te worden verricht (artikel 18, § 6). Bepaalde soorten geautomatiseerde verwerkingen die kennelijk geen gevaar inhouden, kunnen evenwel worden vrijgesteld van aangifte of aan een beperkte aangifte worden onderworpen (artikel 18, § 7). In het algemeen is voorzien dat verwerkingen waarvan reeds in uitvoering van specifieke wetten een register wordt bijgehouden, van de aangifteplicht worden vrijgesteld indien dat register permanent ter beschikking wordt gehouden van de Commissie (artikel 21).

Bij het verrichten van een aangifte, dient de houder van het bestand een bijdrage te storten die zal worden gebruikt om een deel van de werkingskosten van de Commissie te financieren.

Bepaalde elementen uit de aangifte worden door de Commissie opgenomen in een openbaar register, dat elkeen kan raadplegen (artikel 19).

Het naleven van bijkomende regelen opgelegd bij uitvoeringsbesluiten

22. Het wetsontwerp voorziet in een vrij ruime mogelijkheid om bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit, na advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, nadere regelen uit te werken op een aantal domeinen. Zo het leggen van verbanden tussen persoonsgegevens (artikel 22) en het exporteren van gegevens naar het buitenland (artikel 23) worden gereguleerd, en kunnen de beginselen van het ontwerp worden geconcretiseerd naar bepaalde maatschappelijke sectoren toe, zoals de sociale zekerheid, de fiscaliteit, de financiële sector, ... (artikel 43).

3.2. Rechten van de geregistreerde

Het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

23. In algemene termen stelt het wetsontwerp dat elke natuurlijke persoon recht heeft op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer bij de verwerking van persoonsgegevens die op

hem betrekking hebben (artikel 2). Hiermee beschikt de burger over een algemene rechtsgrond voor de bescherming van zijn privacy. De andere toegekende aanspraken zijn als het ware instrumenten om dit fundamenteel recht uit te oefenen.

Het recht op informatie

24. Als eerste concretisatie van het algemeen recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, heeft elke persoon het recht te weten wanneer gegevens over hem worden verwerkt. Dit recht op weten wordt gewaarborgd door een reeks van maatregelen die tot doel hebben de nodige basisinformatie ter beschikking te stellen aan de betrokkene, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks, via de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer.

Wanneer bij een persoon, met het oog op de verwerking ervan, persoonsgegevens worden ingezameld die op hem betrekking hebben, dient de betrokkene te worden geïnformeerd over de identiteit van de houder en eventueel de bewerker van het bestand, de doeleinden waarvoor de gegevens zullen worden gebruikt, het recht op toegang tot, en verbetering en uitwissing van de gegevens, het bestaan van een openbaar register van de geautomatiseerde verwerkingen en desgevallend de rechtsbasis voor de gegevensinzameling (artikel 4). Deze verplichting geldt ook indien de gegevens worden ingezameld in België met het oog op de verwerking ervan in het buitenland (artikel 5, eerste lid). Ze geldt niet wanneer gegevens worden ingezameld door de administratieve of gerechtelijke politie (artikel 4, in fine).

De informatieplicht bij de inzameling van gegevens geldt niet wanneer de gegevens worden ingezameld bij een andere persoon dan degene waarop de gegevens betrekking hebben. In dat geval dient de betrokkene niet te worden ingelicht op het ogenblik van de inzameling, maar op het ogenblik van de eerste registratie van de gegevens in een bestand (artikel 10). De informatieplicht bij de eerste registratie geldt overigens algemeen, behalve wanneer de verwerking kadert in een contractueel of wettelijk geregelde relatie tussen de betrokkene en de houder van het bestand. In deze gevallen wordt betrokkene geacht op de hoogte te zijn van de verwerking. Ook de administratieve en gerechtelijke politie dienen de betrokkenen niet te informeren bij de eerste registratie (artikel 12). Bij koninklijk besluit en na advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer kunnen nog andere uitzonderingen worden voorzien.

Via dezelfde procedure kunnen wel procedures van collectieve informatieverstrekking worden toegestaan, zoals een publicatie in het Staatsblad of een advertentie in een ledenblad.

Tenslotte heeft elkeen recht op raadpleging van het openbaar register van de geautomatiseerde verwerkingen bijgehouden door de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer (artikel 19 in fine).

Het recht op toegang

25. Elke persoon heeft het recht kennis te krijgen van de gegevens die betreffende hem in een bestand worden bijgehouden. Hiertoe dient hij een gedateerd en ondertekend schrijven, waarin hij zijn identiteit bewijst, te richten aan de houder van het bestand. Bij koninklijk besluit zullen de nadere modaliteiten worden vastgesteld voor de uitoefening van dit recht, evenals de

eventuele vergoeding die zou moeten worden betaald, maar die in geen geval meer mag bedragen dan een dekking van de administratiekosten. De inlichtingen moeten aan de aanvrager worden meegedeeld binnen de zestig dagen na de ontvangst van het verzoek. Ter gelegenheid van de mededeling dient de betrokkene te worden gewezen op zijn recht op verbetering, verwijdering en niet-aanwending van de gegevens en zijn recht op raadpleging van het openbaar register van de geautomatiseerde verwerkingen (artikel 11, § 1).

Om ongebreidelde aanvragen om informatie te vermijden, voorziet het wetsontwerp dat aan een vraag om kennisname van gegevens slechts moet worden voldaan indien sedert de laatste mededeling van de informatie, hetzij op vraag van de betrokkene, hetzij door de houder uit eigen beweging, minstens een jaar is verstreken. De Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer kan in buitengewone gevallen of in geval de gegevens zijn gewijzigd, de termijn inkorten (artikel 11, § 2).

Voor bepaalde soorten van gegevens wordt evenwel een rechtstreekse toegang uitgesloten. Dit is in de eerste plaats het geval voor medische gegevens, die slechts kunnen worden meegedeeld via een door de betrokkene gekozen geneesheer (artikel 11, § 3). Daarnaast is ook geen rechtstreekse toegang mogelijk tot gegevens verwerkt door de administratieve en gerechtelijke politie, de Staatsveiligheid en de Militaire Veiligheids-dienst. Wel kan elkeen zich tot de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer wenden om te vragen in zijn plaats het recht op toegang uit te oefenen. De Commissie zal dan volgens nader te bepalen modaliteiten alle nuttige controles verrichten en de betrokkene inlichtingen over het feit dat deze controles zijn verricht. De betrokkene zal evenwel niet in kennis worden gesteld van de geregistreerde gegevens, noch van het feit of gegevens over hem al dan niet worden verwerkt (artikel 15). Via dit systeem wordt gepoogd een evenwicht te vinden tussen de rechten van elkeen op gegevensbescherming en de noodzaak van opsporing en vervolging van overtredingen en het voorkomen van inbreuken op de veiligheid van de Staat.

Het recht op verbetering, verwijdering of niet-aanwending

26. In het verlengde en als sluitstuk van het recht op toegang, worden aan de geregistreerde een aantal rechten toegekend om te kunnen optreden wanneer hij ten gevolge van de kennisname van de gegevens die over hem worden verwerkt abnormaliteiten vaststelt. Zo kan hij kosteloos onjuiste gegevens die op hem betrekking hebben, doen verbeteren, of gegevens doen verwijderen die, gelet op het doel van de verwerking, onvolledig, irrelevant, onrechtmatig verwerkt of te lang bewaard zijn. In plaats van zijn verwijderingsrecht uit te oefenen, kan de betrokkene ook opteren voor het opleggen van een gebruiksverbod. In dat geval mag de houder de gegevens niet fysisch verwijderen, om mogelijke nadelen van een uitwissing te voorkomen (bijvoorbeeld bewijsproblemen), maar wordt hem wel verboden ze nog verder aan te wenden (artikel 13, § 1).

De houder die gegevens op vraag van de geregistreerde heeft moeten verbeteren of verwijderen, is er bovendien toe gehouden de personen aan wie hij in het verleden de betrokken gegevens heeft meegedeeld, van de verbeteringen of verwijderingen in kennis te stellen. Dit evenwel slechts in de mate dat hij de bestemmelingen van de mededeling nog kent. Bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit en na advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer kan een minimumbewaartermijn van de bestemmelingen worden opgelegd.

De modaliteiten voor de uitoefening van de rechten op verbetering, verwijdering en niet-aanwending zijn dezelfde als voor het recht op toegang, zij het dat de kosteloosheid wordt gewaarborgd en geen wachtermijn voor de heruitoefening van de rechten is voorzien.

Wat betreft de gegevens verwerkt door de administratieve en gerechtelijke politie, de Staatsveiligheid en de Militaire Veiligheidsdienst, kunnen ook de rechten op verbetering, verwijdering en niet-aanwending slechts via de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer worden uitgeoefend (artikel 15).

Het recht op verhaal

27. Indien een titularis van een gegeven bij de houder van een bestand geen voldoening bekommt wat betreft de uitoefening van zijn rechten tot toegang, verbetering, verwijdering of niet-aanwending, voorziet het wetsontwerp in een dubbele mogelijkheid tot verhaal.

In de eerste plaats kan de betrokkene aankloppen bij de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer. Deze Commissie heeft de bevoegdheid klachten te onderzoeken, "onverminderd enig rechtsmiddel voor de rechtbanken en tenzij de wet anders bepaalt"¹¹ (artikel 30, § 4). Wie zich benadeelt voelt, is dus niet verplicht zich eerst tot de Commissie te richten alvorens naar de rechtbank te kunnen stappen. Evenmin doet hij door zich tot Commissie te richten enige afbreuk aan de mogelijkheid om zich nadien tot de rechtbanken te kunnen wenden. De Commissie heeft immers geen jurisprudentiële bevoegdheid. Ze verstrekt enkel adviezen, die noch de betrokkene, noch de rechtbanken binden. De rechtbanken behouden ten volle hun bevoegdheid om de subjectieve rechten van de particulieren te behandelen.

De adviezen van de Commissie zullen niettemin een belangrijke morele waarde bezitten. Overigens is de procedure voor de indiening van een klacht bij de Commissie zeer soepel en gratis, en kan de Commissie een belangrijke bemiddelende rol vervullen, met als doel een minnelijke schikking tussen partijen neergelegd in een proces-verbaal.

De Commissie moet in principe binnen de twee maanden na de ontvangst van de klacht de gegrondheid ervan beoordelen en het resultaat meedelen aan de indiener.

28. In plaats van, naast of zelfs na de verhaalsmogelijkheid bij de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, kan de gelaedeerde zich ook wenden tot de rechter. In het wetsontwerp wordt het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer t.a.v. gegevensverwerking aanzien als een burgerlijk recht. De bevoegdheid wordt verleend aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, zetelend als in kortgeding (artikel 15, § 1). De vordering wordt ingediend bij verzoekschrift op tegenspraak, en is slechts ontvankelijk na een vruchtbare poging tot uitoefening van zijn rechten bij de houder van het bestand (artikel 15, § 5).

¹¹ In bepaalde maatschappelijke sectoren, zoals de sociale zekerheid, werd bij wet een specifiek Toezichtscmité ingesteld, dat m.b.t. die sector de behandeling ten gronde van klachten inzake gegevensbescherming behandelt. In deze gevallen wordt aan de Commissie evenwel een evocatierecht verleend m.b.t. de behandelde zaken, om een uniforme toepassing van de algemene principes inzake gegevensbescherming in alle sectoren te waarborgen. Zie, voor een nadere beschrijving van de verhouding tussen de Commissie en het Toezichtscmité bevoegd van de sociale zekerheid, ROBBEN, F., "De werking van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid", *B.T.S.Z.*, 42.

De beschikkingen zijn uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande hoger beroep of verzet (artikel 15, § 2).

Interessant zijn de bepalingen die aan de rechter de mogelijkheid verstrekken om bij eenvoudig verzoekschrift alle nodige maatregelen te gelasten ter voorkoming van de verdwijning of verhealing van bewijsmateriaal (artikel 15, § 7) en die aan de verkrijger van betwiste persoonsgegevens de waarborg bieden van deze betwisting op de hoogte te worden gesteld door de verstrekker ervan (artikel 16).

3.3. De Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer

29. In België werd in 1983 bij het Ministerie van Justitie een Raadgevende Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer ingesteld, bestaande uit personen aangesteld door diverse Ministers en met een beperkte bevoegdheid¹².

Naar aanleiding van de uitwerking van dit wetsontwerp met algemene draagwijdte inzake eerbiediging van de privacy bij gegevensverwerking, wordt ervoor geopteerd de bestaande Commissie op te heffen en te vervangen door een nieuwe met veel ruimere bevoegdheden, en ditmaal samengesteld uit leden die rechtstreeks worden aangewezen door het Parlement, om een maximale onafhankelijkheid te waarborgen.

De nieuwe Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer¹³ bestaat uit acht leden, aangeduid, voor een hernieuwbare termijn van zes jaar, door het Parlement uit dubbele lijsten voorgedragen door de Ministerraad. Voor elk mandaat wordt een effectief en plaatsvervangend lid aangewezen (artikel 25, § 1). De Commissie dient zodanig te worden samengesteld dat de verschillende sociaal-economische groepen evenwichtig vertegenwoordigd zijn, en dat in haar schoot minstens één magistraat, één jurist, één informaticus, één persoon met ervaring inzake gegevensverwerking in de openbare sector en één persoon met ervaring inzake gegevensverwerking in de private sector zetelen. De leden moeten alle waarborgen bieden om hun opdracht op een onafhankelijke wijze te vervullen en bevoegd zijn op het vlak van informatiesystemen (artikel 25, § 3).

Daarnaast is voorzien dat nog eens maximaal acht personen die deel uitmaken van bijzondere Toezichtsomités ingesteld m.b.t. bepaalde sectoren, van rechtswege lid van de Commissie kunnen zijn¹⁴ (artikel 25, § 1).

De Commissie wordt voorgezeten door een lid-magistraat, die zijn functie voltijds uitoefent. De andere mandaten zijn deeltijds.

¹² De Raadgevende Commissie was enkel bevoegd voor problemen met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de werking van twee gegevensbanken uit de openbare sector: het rijksregister en de (eigenlijk nooit van de grond gekomen) gegevensbank betreffende de personeelsleden van de overheidssector.

¹³ Hoewel de Commissie slechts met volle bevoegdheden kan worden ingesteld eens het besproken wetsontwerp door het Parlement is aangenomen, werd op 17 oktober II. de Commissie reeds samengesteld in uitvoering van artikel 92 van de Kruispuntbankwet. Op dit ogenblik heeft de Commissie dus enkel de beperkte bevoegdheden die haar door deze laatste wet, door de Rijksregisterwet en door het volmachtsbesluit nr. 141 betreffende de gegevensbank van het overheidspersoneel worden toevertrouwd.

¹⁴ Op dit ogenblik is in dit verband enkel voorzien dat de Voorzitter en één lid van het Toezichtsomité ingesteld door de Kruispuntbankwet van rechtswege lid zouden zijn van de Commissie.

Bijzondere waarborgen zijn voorzien opdat de leden van de Commissie hun taak in alle onafhankelijkheid zouden uitoefenen (artikelen 25, §§ 4 tot en met 6, 27 en 28).

De werkingskosten van de Commissie worden gedragen door het Ministerie van Justitie (artikel 32).

30. De taken die het wetsontwerp toebedeelt aan de Commissie zijn viervoudig. In de eerste plaats dient de Commissie een openbaar register bij te houden van de geautomatiseerde verwerkingen, waarin bepaalde inlichtingen worden vermeld afkomstig uit de voorafgaande opgaaf die de houder van dergelijke verwerkingen dient te verrichten (artikel 19). Indien zij van oordeel is dat een manueel bestand een mogelijke schending van de persoonlijke levenssfeer inhoudt, kan zij ook bepaalde informatie inzamelen m.b.t. dergelijk bestand (artikel 20).

In de tweede plaats dient de Commissie gemotiveerde adviezen te verstrekken over bepaalde ontwerpbesluiten ter uitvoering van de wet (artikelen 7, 9, §§ 2 en 5, 10, 12, 13, § 3, 14, 18, § 7, 22 en 23) en kan ze uit eigen beweging of op verzoek van bepaalde instanties adviezen of aanbevelingen uitbrengen omtrent iedere aangelegenheid die betrekking heeft op de grondbeginselen van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (artikel 30, § 1).

Ten derde treedt de Commissie op op verzoek van particulieren, hetzij als tussenpersoon voor de uitoefening van het recht op toegang, verbetering, verwijdering of niet-aanwending van gegevens m.b.t. gegevensverwerkingen door de administratieve en gerechtelijke politie, de Staatsveiligheid en de Militaire Veiligheidsdienst (artikel 14), hetzij tengevolge van een klacht waarbij verhaal wordt in gesteld tegen een houder van een bestand (artikel 30, § 4).

Tenslotte wordt aan de Commissie ook de bevoegdheid toegekend om in bepaalde gevallen de termijn te verkorten waarbinnen de houder van een bestand geen gevolg dient te geven aan een verzoek van een persoon tot het bekomen van gegevens die hem betreffen (artikel 11, § 2).

Indien de Commissie bij de uitvoering van haar taken overtredingen van strafbepalingen vaststelt, dient ze hiervan in principe aangifte te doen bij het parket (artikel 30, § 6). Zij stelt bovendien jaarlijks een activiteitenverslag op ten behoeve van het Parlement (artikel 30, § 7).

3.4 Strafsancties

31. Het wetsontwerp bevat uitvoerige strafsancties in geval van schending van de meeste van zijn bepalingen. Naast de klassieke straffen, gevangenisstraf en geldboete, worden ook specifieke straffen voorzien zoals de publicatie van een veroordeling in één of meer dagbladen, de verbeurdverklaring van de drager van persoonsgegevens, de uitwissing van gegevens of het verbod om gedurende maximum twee jaar het beheer te hebben van enige verwerking van persoonsgegevens.

4. BESLUIT

32. Gelet op de grote leemte in België aan enige algemene reglementering inzake de bescherming van de persoonlijke levens-sfeer, is het wetsontwerp uiteraard een belangrijke stap vooruit. De geboden bescherming is vrij uitgebreid: ze geldt t.a.v. elke verwerking van persoonsgegevens, ongeacht de gebruikte drager en in principe ongeacht de instantie die de verwerking uitvoert. Door de omschrijving van een aantal basisbegrippen is anderzijds een belangrijke inspanning geleverd om het toepassingsgebied duidelijk af te bakenen en de regeling niet te laten uitdeinen naar situaties waar de toepassing ervan weinig bijkomende waarborgen zou inhouden voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en een efficiënte gegevensverwerking dus nodeloos zou bemoeilijken. Een aantal begrippen verdienen evenwel nog te worden bijgeschaafd of gepreciseerd tijdens de parlementaire bespreking. Noodgedwongen zullen een aantal omschrijvingen echter algemeen blijven, en zal een concrete invulling moeten geschieden door de hoven en rechtbanken en de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer.

De gekozen beschermingstechnieken zijn klassiek en hebben meestal hun waarde in de ons omringende landen bewezen. Ze zijn in het wetsontwerp slechts in zeer algemene termen beschreven. Er wordt veel ruimte gelaten aan de Koning om, meestal na advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, de beginselen te concretiseren of uitzonderingen te bepalen. Dat een algemene wet niet de bedoeling kan hebben rekening te houden met de specificiteiten van de diverse omgevingen van gegevensverwerking, is evident. De uitgebreide bevoegdheidsdelegaties aan de Koning kunnen echter misbruikt worden om de basisprincipes uit te hollen. Allicht ware het beter minder afwijkingsmogelijkheden te voorzien in de wet, maar voor de concretisering van de beginselen te opteren voor een systeem van gecontroleerde zelfregulering, waarbij de verantwoordelijkheidszin van de gegevensverwerkende instanties wordt gestimuleerd, en waarbij minder gevaren bestaan voor een erosie van de basisprincipes.

Tenslotte kan omtrent een aantal aan de gegevensverwerkende instanties opgelegde verplichtingen de vraag worden gesteld of de administratieve rompslomp die ze veroorzaken niet buiten verhouding staat tot de bijkomende beschermingswaarde die ze kunnen bieden. Deze problematiek zal tijdens de parlementaire bespreking ongetwijfeld nog uitvoerig aan de orde komen.